

Editorial

Citació recomanada: RODRÍGUEZ ÁLVAREZ, Joaquín David (2025). «Editorial». *dA: Derecho Animal (Forum of Animal Law Studies)*, 16(1), 1-5. <<https://doi.org/10.5565/rev/da.716>>

Benvolgudes lectores, benvolguts lectors,

És per a mi un honor assumir la direcció de *Derecho Animal: Forum of Animal Law Studies* i reprendre'n les publicacions amb un ferm compromís de continuïtat, excel·lència i rigor acadèmic. Aquesta revista no és únicament un espai editorial, sinó també un projecte intel·lectual que ha contribuït a consolidar el dret animal com a disciplina autònoma en l'àmbit iberoamericà i global.

La seva existència i prestigi es deuen, en primer lloc, a la tasca pionera de la professora María Teresa Giménez-Candela, la qual, amb la seva obra fundacional *Transición animal en España* (Tirant lo Blanch, 2019), va establir un marc epistemològic crucial per comprendre l'evolució normativa i ètica entorn dels animals. Sota el seu lideratge, la revista va esdevenir un referent internacional, atès que va articular debats interdisciplinaris que van marcar l'agenda acadèmica i legislativa en múltiples països.

Cal reconèixer igualment la dedicació i la meticulositat de la professora María José Rodríguez Puerta, que va assumir la direcció en una etapa decisiva, garantint així la continuïtat del projecte amb una visió integradora i un compromís indestructible amb la qualitat científica. No menys rellevant ha estat la contribució acadèmica i logística de la doctora Carolina Leiva, juntament amb l'equip de la Universitat Autònoma de Barcelona, la tasca tècnica i organitzativa de la qual ha permès sostenir l'estructura editorial i projectar la revista cap a nous horitzons. A totes elles, el nostre més sincer agraïment per haver consolidat aquest espai únic que avui es referma com a tribuna indispensable per promoure el debat jurídic, ètic i polític sobre la relació entre humans i animals.

Vull expressar també el meu més sincer agraïment a la degana sortint de la Facultat de Dret de la UAB, la professora Susana Navas Navarro, pel vot de confiança que va dipositar en mi en donar suport al meu nomenament per a aquesta direcció, així com a l'actual degà, el

professor Ricardo Esteban Lagarreta, per ratificar aquest suport i refermar el compromís institucional amb la continuïtat i el reforçament d'aquesta publicació. La confiança de totes dues autoritats ha estat fonamental, no sols per al meu nomenament, sinó també per assegurar el futur de la revista com a referent en els estudis de dret animal.

Aquest nou cicle editorial s'inaugura amb la ferma convicció que el dret animal constitueix una reconfiguració estructural de l'ordenament jurídic contemporani, i no pas una tendència legislativa efímera. La incorporació progressiva de principis com ara la sentència, la dignitat animal i la justícia interespecie en instruments normatius i jurisprudencials de diverses latituds —des del reconeixement de personalitat jurídica a ecosistemes a Nova Zelanda fins a les sentències sobre *habeas corpus* per a animals a Llatinoamèrica (Colòmbia i l'Equador)— confirma que assistim a un canvi de paradigma d'abast global i irreversible. Davant d'aquest escenari transformador, la nostra missió com a revista consisteix a acompanyar críticament aquest procés, documentant-ne els desenvolupaments més significatius i orientant-ne el debat cap a la construcció de sistemes jurídics més coherents i compassius. Ens proposem oferir anàlisis rigoroses que examinin les tensions entre tradició jurídica i innovació normativa, així com propostes conceptualment innovadores que abordin la complexitat multiespecie del segle XXI. En aquest sentit, la revista aspira a convertir-se en un espai de diàleg interdisciplinari on convergeixin perspectives del dret, la filosofia, les ciències ambientals i l'ètica aplicada, contribuint així a elaborar un marc normatiu que respongui als reptes d'una societat en transició cap a formes de convivència més justes i sostenibles amb tots els éssers sentents.

Paradoxes reguladores i interseccionalitat: els reptes del present

El dret animal contemporani presenta una divergència estructural creixent entre el reconeixement normatiu de la sentència animal i la seva materialització jurisdiccional efectiva. Aquesta dissonància es manifesta en avenços legislatius tan significatius com la reforma constitucional en discussió a Mèxic, o la ja realitzada a l'Equador, que contrasten amb deficiències implementatives especialment acusades en els àmbits de la fauna silvestre i els animals de producció. La paradoxa arriba a la seva màxima expressió quan aquestes innovacions xoquen amb pràctiques culturalment arrelades i emparades per buits legals, una tensió que l'article de Martínez Quirante analitza críticament a través del cas espanyol sobre la tinença d'armes de caça, desentranyant els conflictes entre tradició, dret i ètica al segle XXI.

La interseccionalitat emergeix com a marc analític indispensable per comprendre la complexitat d'aquests desafiaments. El vincle indissociable entre explotació animal, crisi climàtica i justícia social exigeix aproximacions holístiques, com la que ofereix el treball de Rehbein i Pigato sobre el dret dels desastres multiespècie al Brasil, que evidencia la urgent necessitat d'establir marcs reguladors capaços de protegir totes les espècies en contextos de crisis socioambientals. Paral·lelament, la creixent tecnificació del sector genera nous dilemes eticojurídics, atès que els sistemes de certificació basats en intel·ligència artificial per a la monitorització del benestar animal plantegen interrogants fonamentals sobre els límits de la quantificació davant la irreductibilitat de l'experiència subjectiva animal.

Des del sud global sorgeixen respostes innovadores que estan reconfigurant els paradigmes tradicionals. El present volum aprofundeix en aquesta línia a través dels estudis de Ramirez Sierra i Restrepo-Yepes, i de Vargas-Chaves, Marulanda i Argüello-Rueda, que examinen el concepte de família multiespècie en l'ordenament jurídic colombià, analitzant-ne els desenvolupaments jurisprudencials i explorant institucions emergents com ara la inembargabilitat i la custòdia d'animals de companyia, contribuint així a la construcció d'un dret animal més contextualitzat i transformador.

El dret internacional humanitari davant el sofriment transespècie

Els conflictes armats contemporanis despullen amb brutalitat una de les grans omissions del dret internacional humanitari (DIH): la protecció expressa dels animals no humans. Lluny de la concepció simplista que els redueix a «danys col·laterals», els animals s'erigeixen com a víctimes directes i silencioses de la desraó bèl·lica. El seu sofriment adopta múltiples formes: l'abandonament massiu en granges que es converteixen en trampes de fam i malaltia; la mort sota les runes de zoològics i santuaris, convertits en blancs inadvertits, i la seva instrumentalització com a eines de guerra, ja sigui forçats a actuar com a detectors de mines o utilitzats com a vectors en tàctiques de bioterrorisme. Aquest patiment, històricament esborrat dels relats oficials del conflicte —des de l'os del zoològic de Sarajevo el 1992 fins als milers d'animals sacrificats a Ucraïna i Gaza—, constitueix una taca en la nostra ètica col·lectiva. Aquesta realitat interpel·la de manera urgent la comunitat jurídica internacional a engegar una triple acció:

1. La reformulació dels protocols d'ajuda humanitària per incloure-hi equips de rescat i acollida transespècie.

2. La integració explícita dels animals com a «éssers sentents vulnerables» en el corpus del DIH, ampliant així els convenis de Ginebra.
3. El reconeixement que documentar la seva agonia no és un acte secundari, sinó un imperatiu moral i jurídic per construir una memòria del conflicte honesta i veritablement integral. El seu silenci clama per una reforma legal que deixi de ser una promesa pendent.

Contingut del present número: arrels i horitzons

Aquest volum ofereix una panoràmica àmplia i crítica sobre els avenços i els desafiaments del dret animal en diferents contextos jurídics i socials. Les contribucions reunides en aquest número aborden problemàtiques que van des de la redefinició de l'estatus jurídic dels animals en l'àmbit familiar fins a la incorporació de la protecció que cal fer-ne en escenaris d'emergència climàtica, tot articulant reflexions dogmàtiques, comparades i ètiques.

En primer lloc, s'hi inclouen estudis sobre la família multiespècie en l'ordenament jurídic colombià, que examinen la tensió entre les categories tradicionals de subjecte i objecte, a més de la necessitat de reconèixer els animals com a membres de la família. Aquests treballs proposen una regulació clara que respongui a noves formes de relació entre l'humà i l'animal, destacant-ne l'evolució cap a models normatius més inclusius.

Així mateix, s'hi presenta una anàlisi sobre la inembargabilitat i la custòdia dels animals de companyia a Colòmbia, que explora el trànsit des de la consideració històrica com a béns mobles fins al reconeixement com a éssers sentents. L'article identifica fites legislatives recents i planteja línies per a una futura reglamentació que consolidi la protecció de l'animal com a integrant ple de la família, superant-ne així la visió merament patrimonial.

En l'àmbit del dret comparat, s'hi examinen els criteris interpretatius del Tribunal Constitucional del Perú respecte a la tinença d'animals de companyia en la propietat horitzontal, proposant solucions davant de prohibicions absolutes i pactes il·lícits. L'estudi subratlla la necessitat d'aplicar principis de proporcionalitat i de garantir la protecció efectiva dels animals en entorns comunitaris.

Aquest número també incorpora una reflexió sobre la possessió d'armes de caça a Espanya, qüestionant si constitueix un dret subjectiu o un privilegi excepcional a la societat contemporània. L'anàlisi històrica i normativa revela tensions entre seguretat pública, llibertat individual i control administratiu, oferint arguments per dur a terme una interpretació restrictiva d'aquesta pràctica.

Finalment, s'hi inclou un article sobre el dret dels desastres multiespècie al Brasil, que denuncia l'exclusió dels animals en la legislació de defensa civil i proposa fonaments teòrics i jurídics per incloure'ls en polítiques públiques de gestió de riscos. A partir d'experiències internacionals, es planteja la urgència de consolidar un nou paradigma de justícia ecològica que reconegui la vulnerabilitat de totes les formes de vida davant de fenòmens extrems.

La secció de ressenyes s'enriqueix amb l'anàlisi de l'obra *Introdução ao direito animal: A teoria das capacidades jurídicas animais*, de Vicente de Paula Ataíde Jr., que aprofundeix en la teoria de les capacitats jurídiques com a marc dogmàtic per a la protecció animal. Aquest enfocament proposa una classificació dinàmica de drets segons la capacitat jurídica atribuïda a cada espècie, la qual cosa obre noves perspectives quant a la consolidació del dret animal com a disciplina autònoma.

Compromís davant el futur

Assumeixo aquesta direcció amb el ferm propòsit d'honrar el llegat rebut i projectar-lo cap a nous horitzons. Aquesta revista es concep com un espai plural i crític, obert a juristes, científics, filòsofs i professionals de totes les disciplines que desitgin contribuir a consolidar un ordenament legal sensible a la realitat multiespècie. El reconeixement ple de la sentència i del valor intrínsec dels animals —com ho exemplifica la reforma del Codi Civil portuguès— no és una aspiració llunyana, sinó un imperatiu ètic i normatiu que marca el rumb de l'evolució jurídica contemporània.

L'expansió de la nostra ètica col·lectiva no constitueix una utopia, sinó l'horitzó necessari per garantir la coherència entre els principis de justícia i la protecció de totes les formes de vida. El present fòrum es compromet a explorar, fonamentar i defensar aquest horitzó tot promovent un diàleg interdisciplinari que transformi la teoria en pràctica i la reflexió en acció.

Amb gratitud per la vostra atenció i confiança,

Joaquín David Rodríguez Álvarez
Director de *Revista de Derecho Animal*:
Forum of Animal Law Studies
Desembre de 2025